

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Štev. 29.

V Ljubljani, sobota dne 18. avgusta 1917.

Leto I.

Narodna in mednarodna misel.

V 25. številki našega lista smo objavili članek pod zgorajšnjim naslovom, ki razpravlja o zelo važnem vprašanju naše stranke. Članek smo priobčili z namenom, da izzovemo debato o tem vprašanju. Pozivljamo sodruge, da izpregovore odkrito in jasno o tem vprašanju; ravno o tem vprašanju smo razpravljali ob različnih sestankih že mnogo in ker nismo imeli lista, ni prišlo do jasnosti. Sedaj pa imamo priliko do temeljitega razgovora, na podlagi katerega si potem lahko načrtamo pot našega bodočega dela.

Sodrug M. Č. je izpregovoril prvi na oni članek. V naslednjem prinašamo njegova izvajanja.

Narodna in mednarodna misel. Pod tem naslovom ste objavili v številki 25. uvodni članek iz peresa M. Ruleja, o katerem se mi zdi, da je potrebno izpregovoriti. Kakor priznavam, da ima člankar prav s svojo kritiko napram raznim nemškimi voditeljem socialne demokracije, vendar pa ni smatrati vsega nemškega delavstva, ki pripada nemški socialni demokraciji, za sodgovornega zaradi raznih dejanj, ki niso več v soglasju s staro internacionalo. Člankar je vzel za podlago izvajanja nemškega socialnega demokrata Pernerstorferja iz knjižice, ki jo je izdal med vojno v zbirki „Casovna vprašanja“. Kdor deluje več desetletij v avstrijskem delavskem gibanju ne pozna le Pernerstorferjevega delovanja zadnjega časa, temveč pozna njegovo delo tudi še iz onih časov, ko je bila avstrijska socialna demokracija še v povojih, ko je pripadal Pernerstorfer še nemško napredni stranki in je bil tudi član njenega kluba v državni zbornici. Ko je v letu 1896. predrla volilna reforma v avstrijski državni zbornici, se je

še definitivno odločil za vstop v socialno demokracijo ter zapustil nemško napredno stranko, kateri je pripadal do takrat. Pernerstorfer pa je prinesel precej nacionalizma s seboj in to so vedeli ne samo nemški socialisti, temveč tudi vsi socialisti raznih avstrijskih narodov. Pernerstorfer je to svoje mišljenje tudi vedno pokazal, posebno če se spominjam na čas, ko je bilo glasovanje o celjski slovenski gimnaziji še v starem parlamentu po kurijah. Čeravno so bile vse te slabosti Pernerstorferja raznim strankarjem znane, pa so ga vedno spoštovali, ker je, še preden se je definitivno odločil za socialno demokracijo, storil veliko dobrot raznim sodrugom, ki so jih prve čase nastopa socialne demokracije preganjali in tudi pripomogel in omogočil ustanovitev raznih strokovnih organizacij. Ker pa so ga avstrijski socialni demokratje kakor sem že zgoraj omenil poznali, je malo veljalo njegovo naziranje o narodnem vprašanju. Zato pa tudi zadnje njegovo naziranje ne more biti dogma za nemški socializem. Jaz za se vsaj ne verujem, da bi našle besede Pernerstorferjeve knjižice „čas je da bi že bil enkrat iztrebljen ta stari internacionalizem. Oni, ki so se priznavali k staremu internacionalizmu so prišli predalet: Vsi predveč socializma so pozabili na pravi program socializma, ki gre za osvoboditvijo narodov itd.“ kakšen poseben odmev. Zato pa bi bilo napačno, da bi mi slovenski socialisti, sedaj ko je izšla ta knjižica, se takoj oprijeli njegovih izvajanj, jih priznali merodajne za nas in začeli hoditi po oni poti, ki jo označuje Pernerstorfer v narodnem oziru in podrli za sabo vse mostove, kakor se da posnemati iz članka. Bilo bi to za slovenske socialne demokrate prezgodaj in posebno sedaj, ko je naša prihodnost še tako negotova kakor nikoli. Ni samo strankarski interes slovenskih socialnih demokratov, da pospešujejo narodno kulturo, temveč je tudi njihova dolžnost in te so

se tudi vedno zavedali. Da je med slovenskim narodom zavlada narodna zavednost, za to imajo gotovo slovenski socialisti toliko zaslug, če ne več, kakor vsaka druga slovenska politična stranka. Slovenski narod sestoji večinoma iz revnejših slojev in da se ti zavedajo svoje narodne dolžnosti, je zasluga slovenske socialne demokracije. Če se spominjam še na leta 1888, 1889 in potem 1890, 1895 itd., ko sem pričel delovati za socializem v raznih večjih industrijskih krajih po Slovenskem, ni bilo med tem delavstvom nikakšne narodne zavednosti, čeravno so obstojale že mnogo let popreje meščanske slovenske stranke. Seveda smo morali prihajati k delavcem in jih opozarjati najprej na njihov gmotni obstanek. Šele potem, ko se je delavec zavedal svojega gospodarskega obstanka, ga je bilo mogoče pridobiti za slovensko narodno idejo: Torej privedi ga do zavednosti, da se je treba boriti zraven gospodarskega boja tudi za narodno enakopravnost. Zaradi tega pa je napačno, če člankar trdi, da je narodna zavednost kakor omenja Pernerstorfer prodrla vsled vojne pri vseh narodih. Res je le, da je narodna misel napredovala in prodrla tudi pri nižjih slojih vsled delavskih organizacij samih, ker delo socialno demokratičnih organizacij ni šlo le v gospodarski smeri, temveč je bilo tudi narodno kulturno. Seveda, če bi delali do sedaj po načrtu, kakor ga je načrtal člankar, ki ga tolmačim tako, da bi morala biti razlika za one kapitaliste, ki skušajo zaslužiti slovenskega delavca ne samo gospodarsko temveč tudi duševno ter ga asimilirajo, raznarode drugačna kakor je bila dosedaj, bi ne imeli najbrž nikakšnega uspeha, gotovo pa ne enakega kakor smo ga dosegli s staro taktiko. Člankar se dotakne tudi židovstva, katerega seveda nihče na svetu sedaj v tej vojni ne zagovarja, ker so zakrivali židje v tej vojni mnogo gorja. Zaradi svojega osebnega egoizma tudi ne zaslužijo, da bi jih kdo zagovarjal. Ker pa člankar trdi, da je brezdomovinstvo in internacionalizem ideja židovstva, to pa vendar ni vse res, četudi sta Marx in Engels to idejo zanesla med delavstvo. Brezdomovinstvo in internacionalizem je povzročil med delavstvom internacionalni kapitalizem in je bilo mogoč uspešen gospodarski boj proti internacionalnem kapitalizmu samo z internacionalnim delavskim bojem. Da je kapitalizem internacionalen v vseh svojih dejanjih, tega menda noben človek, če je še tako naroden, ne mora zatajiti in do sedaj se je tudi vedno pokazalo pri vseh narodih pri raznih gospodarskih bojih, da so bili podjetniki s svojimi rodnimi brati ravno tako ozkosrčni kakor z delavci tujih narodov. Lahko bi napisal celo vrsto dokazil, ki so povzročili internacionalizem in brezdomovinstvo, ker pa ni ravno to moj namen. Moj namen je le samo, naše sodruge opozoriti, da se pri vseh teh svetovnih vprašanjih, ne prenačijo, ker je treba precej študij in preudarka. Res je, da so dozorela razna vprašanja na narodnem in kulturnem polju, v naših strokovnih organizacijah glede centralizacije ali federacije, tudi bo treba reorganizirati internacionalo, torej mednarodno organizacijo. To pa sedaj po mojem

LISTEK.

A. P.

Odvetnikova metoda.

(Konec.)

Poslovi se in odide. Odvetnik vzame spisovno torbico, se pokrije in povabi mladega praktikanta s seboj. Na cesti vpraša praktikant odvetnika:

„Čemu pa ste razkladali vse to gospodu predsedniku? Saj ni imelo nobene zveze z jusom in s pravdo!“

Odvetnik ošine svojega spremljevalca z dolgim, smehljajočim se pogledom. Vpraša ga:

„Koliko časa ste že v praksi?“

„Komaj nekaj mescev!“

Molče prekoračita ulico. Tam se odvetnik ustavi; prijateljsko položi roko na praktikantovo ramo in pravi:

„Glejte, moja pravda je že na pol dobljena, zakaj zdi se mi, da sem pridobil sodnika za svojo namero, da se Božičev zakon loči. Gospod predsednik je časih muhast in samosvoj; v njem filozof zatira ju-

rista. Kadar ga popade kakšna filozofska misel, tedaj jurist ne more izhajati z njim. Danes ste videli, da se je kapriciral, da mora mojega klijenta poravnati z ženo. Kmalo bi Božiča zbegal in mi odtujil klijenta. Res je, da sem govoril, ravno kar mi je na misel prišlo; razparal sem lupino, jedra se nisem dotaknil. Filozofa sem moral pobijati s filozofijo. Resnično je zgolj to, da hoče Božič ločiti svoj zakon. Zakaj in s kakšnim namenom, to on sam najbolje vé. Jaz sem le njegov pooblaščenec, z nalogo, da ločitev tudi pravno izvedem. Nič več! Zato sem mislil, da ne bo odveč, ako predsedniku kaprico izbijem iz glave in ga pridobim za svojo namero. Pomislite, da imamo še dva naroka za poravnalni poizkus pred seboj. Ker gospod predsednik rad menjuje svoje nazore, imam upanje, da se bo zagrizel v misel, ki sem mu jo razpredel. Videli boste, kako bomo potem v Božičevi pravdi naglo in brez zaprek vozili.“

Ko je praktikant slišal odvetnikovo izpoved, je zamižal, zazijal in povesil ramena. Odvetnik mu je segel pod pazduho in zavil z njim v bližnji restavrant na kosilo.

Izhaja razen ponedeljka vsak dan dopoldne.

Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Franciškanska ulica št. 6, 1. nadstropje, Učiteljska tiskarna.

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 30.—, za pol leta K 15.—, za četrt leta K 7.50, za mesec K 2.50. Za Nemčijo celo leto K 33.60, za ostalo tujino in Ameriko K 42.—. Posamezne številke po 10 vinarjev.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije za list so poštnine proste.

Inserati: Enostopna petič vrstica 30 vin.; pogojem prostor 50 vin.; razglasi in poslano vrstica po 60 vin.; večkratni objavi po dogovoru primeren popust.

mnenju ni mogoče tako, kakor bo mogoče, kadar utihnejo topovi, kadar se bo govorilo bolj svobodno, ko ne bo več odvisno od raznih evropskih in tujih vlad, kdaj in kje se smejo shajati socialisti na svoj svetovni kongres. Torej to vprašanje sedaj definitivno reševati, je po mojem osebnem mnenju prenapleno in nemogoče. M. Č.

Narodni svet.

„Narod“ od torca razpravlja obširno o ustanovitvi „Narodnega sveta“ in zastopa mnogo pravičnejše stališče kakor pa ga je bil razvijal oni dan „Slovenec“. Ne zdi se nam rešitev vprašanja, kdo naj bo v „Narodnem svetu“, težka, saj poznamo naše res odlične moze na kulturnem in gospodarskem polju dobro.

„Narod“ se zavzema tudi za to, da bi bilo prvo zborovanje „Narodnega sveta“ v Celju ali Mariboru. Po našem mnenju je Ljubljana, kot staro središče vsega našega narodnega dela, primernejša in bi smatrali in razkričali Nemci zborovanje v Celju in Mariboru za izzivanje. Zborovanje v Celju ali Mariboru bi izgledalo tudi kot nekak brezpomemben odgovor na posvetovanje nemškega Volksrata v Ljubljani. Za take malenkostne stvari je čas pretesen. Nastop „Narodnega sveta“ mora biti resen in mogočen, da ga ne bo mogel nihče tolmačiti napačno in zavijati njegov namen.

Kako naj bo sestavljen „Narodni svet“ in kdo naj odločuje v njem, o tem nam piše odlični pristaš naše stranke sledeče — in upamo, da se strinja vsa stranka z njim —:

„Narodni svet naj bi bila naša najvišja instanca, eksekutiva vsega narodnega programa. V njegovo področje spada le udeleževanje jugoslovanske deklaracije: vsa druga, kulturna in gospodarska, vprašanja so izločena. To je prvi in nepreklicni pogoj. Ako naj pa bo Narodni svet najvišja izvrševalna gosposka narodne volje, potem sledi iz tega dalje, da se vanj prenese težišče narodne politike posameznih strank in so v tem oziru poslanci mandatarji Narodnega sveta. Zato imajo v njem poslanci le posvetovalen glas, da zaupno poročajo in si dajo poročati o vseh korakih; odločilna beseda pristoji narodu, zbranemu v Narodnem svetu po svojih najboljših močeh: gospodarskih in kulturnih delavcih, teoretičnih in praktičnih, kjer naj prihajata do veljave umska potencia in nesebično čustvo.“

Izvrševalni odbor naše stranke naj izrazi svoje stališče o tem vprašanju čimpreje.

Gonja proti drju. Šmeralu.

Včeraj smo že na kratko omenili, da so pričeli različni ljudje ostudno gonjo proti sodruhu drju. Šmeralu. V glasilu češke socialno demokratične stranke je napisal sodruh dr. Soukup oster članek proti Šmeralovim zahrbtnim obrekovalcem. Ta članek je silno zanimiv in prinašamo zato obširnejšo vsebino tega članka.

Že več mesecev — tako pričanja dr. Soukup — razširjajo v češki javnosti vesti, da deluje dr. Bohumir Šmeral v službi vlade in se poslužuje vseh sredstev, da postane minister. Enake vesti so razširjali tudi o drju. Tobelki in posl. Maštalki; v zadnjem času pa se je osredotočila vsa animoziteta češke javnosti, ki je izven delavskih krogov, nad glavo drja. Šmerala. Med mnogimi drugimi je prišel v zadnjih dnevih tudi eden izmed najbolj znanih in najbolj uglednih čeških žurnalistov k Soukupu in mu dejal, da mu je povedal visok uradnik, čigar imena noče povedati, katerega čin pa dr. Soukup iz ozirov na cenzuro ne more objaviti, da

je dokazano brez vseh dvomov, da je dr. Šmeral v službi državne policije. Tovariš tega uradnika je videl uradno izpričevalo o drju. Šmeralu, kjer je zapisano: „Absolutno zanesljiv. Plačuje ga državna policija.“ Imena in naslova svojega tovariša ni hotel uradnik povedati in vsem nadaljnjim vprašanjem se je izognil z izjavo, da gre za „uradno tajnost“. Tudi dr. Matuš je izvedel o tem sumničnem, ki teži vso češko politiko kot težko prokletstvo; bil je od sile razburjen in je prosil svojega sina, naj poižve kaj o tej zadevi. Dr. Soukup izjavlja, da so mu prinašali od mnogih strani vesti, da je dr. Šmeral plačan agent vlade in zaupnik državne policije, celo to sem slišal, da je Šviha napram Šmeralu prava sirota, da je Šmeral hudič, ki z neprimerno rafiniranostjo vodi za nos vso javnost in prav tako, kakor je zmožen, da jemlje danes denar od državne policije, pravtako je v stanu, da gre jutri preko trupel najboljših mož naroda in zato je „najsvetejša zapoved“ in dolžnost naroda, da zakliče v tem trenutku: Proč s Šmeralom!

Sedaj šele razumevam — tako nadaljuje dr. Soukup — klice nekih fantov na shodu, ki so prišli na shod s piščalkami in izjavili, da linčajo Šmerala, če bi govoril. Tudi opazka „Venkova“, da je Šmeral češki Lenin, spada semkaj. Pri drju. Šmeralu gre za politični zavratni umor, kakršnega ni v politični zgodovini Čehov. Bodalo ni namenjeno le proti enemu možu, temveč proti vsej stranki. Zato smatra Soukup za svojo dolžnost napram stranki in napram ostalemu političnemu svetu Čehov, da nastopi pod kontrolo vse politične javnosti. Samo na ta način se razjasni zadeva, kajti niti trenutek več ne sme zastrupljavati vsega javnega življenja naroda.

Dr. Soukup opisuje nato življenjski potek Šmeralov, našteva njegove zasluge za socialno demokratično stranko in ves češki narod in za njegovo največjo zaslugo označuje Šmeralovo idejo za ustanovitev „Češkega svaza“, ki je njegovo delo. S svazom je ustvaril temelj za politično akcijo vsega naroda. Smotreno delo je prinašalo uspeh za uspehom: Sklicanje parlamenta, amnestijo in rešitev političnih kazencev pred smrtjo vsled glada, odpravo vojaške justice za civilne osebe in po silnih debatah tudi proklamacijo o češki državi. Češki svaz je bil izvrstno orodje sistematičnega, političnega dela. Sedaj pa je nastala zaradi tako malenkostnega vprašanja kakor je vprašanje o udeležbi v ustavnem pododseku prava domača revolucija, stranke more druga drugo in iz nepoznatih središč se pripravlja na podpredsednika Češkega svaza najgrši atentat. Ta osebna zadeva dr. Šmerala je pa zadeva vse stranke. So ljudje, ki imajo fiksno blazno idejo, da umira socializem, da pomenja vojna popolno likvidacijo socialne demokracije in za njeno dedščino, njene mase, njene organizacije, zlasti za njene mandate se uprizori lahko javno dražbo.

Enake obdolžitve kakor proti Šmeralu se oglašajo tudi proti posl. Tušarju, drju. Winterju in Ljudevitu Piku.

Nato navaja dr. Soukup dogodek, ki je bil pred dvema leti. Takrat je prišel k njemu v pisarno nek človek in mu pokazal gumb z različnimi, njemu neznanimi znaki in ga povabil, naj pride v mraku k vinohradski cerkvi, kjer ga pričakuje nekaka neznana ženska iz Curiha. Dr. Soukup je bil prepričan, da gre pri tem za prav nerodno intrigo kakšnega konfidenta, ki se je najbrže hotel nad njim maščevati, ker je bil tik pred izbruhom vojne odpustil neko policijsko konfidentinjo, katero je bil sprejel iz usmiljenja, ker je bila mati treh otrok in vdova nekega češkega literata. Ta literat — to se je izvedelo takrat — je bil dolga leta policijski konfident in se je poizkušal vriniti v družbo Vrhlickega in profesorja Masaryka. Vso stvar je sporočil strankinemu tajniku, potem drju. Šmeralu, izvrševalnemu odboru stranke in redakciji „Pr. L.“ sel je tudi k

načelniku agrarne stranke Švehli, k načelniku stranke realistov drju. Šamalu, k glavnemu uredniku „Časa“ drju. Herbenu in k ravnatelju Šolske matice drju. Belohradku. Ti vsi so soglašali z njim, da gre za nastavljenost, nastavljenost le zato, da se odstrani njega. Vsi ti gospodje so mu svetovali, da napravi češki stvari dragoceno uslugo, če razkrije početje konfidentov na tem klasičnem primeru in jim onemogoči njihovo bedasto obrt. Upošteval je ta svet in naznanil to zadevo. Stvar se je pa iztekla vse drugače: Praška državna policija je zasledovala Soukupa zaradi te stvari in Soukupa so celo za več dni internirali. Če je prišlo tako, je to povsem njegova stvar, dr. Šmeral ni imel nobenega opravka z vso zadevo. Kdo je zakrivil to stvar, kdo je tako postopal izven mej, to je vprašanje, ki ga bo treba pozneje enkrat razrešiti, ko pride čas, da se pove lahko vse. V enaki situaciji je bil posl. Klofač, ki je dobil ob začetku vojne iz Švice rekomandirano pismo od njemu popolnoma neznanе roke; to pismo je povzročilo, da so aretirali Klofača. Enako se je godilo poslancem Hübschmannu, Chocu, Buřivalu. Netolickem in Vojni. Ali nikomur ni prihajalo na um, da jih obmetuje s kamenjem. Danes so pa dozorele stvari tako daleč, da ni niti stari Matuš varen pred sumničeni. Radi bi ga odstranili kot predsednika „Narodnega zbora“, čeprav ni nikjer bolj nepristranskega predsednika.

Članek zaključuje Soukup takole: „Predsednik naše stranke in podpredsednik „Češkega svaza“ dr. Bohumir Šmeral je obdolen, da je policijski konfident! Dolžnost vseh, ki razširjajo to trditve, je, da se javijo in govorijo javno! Vse naj povedo, povedo brez ozirov! Izvrševalni odbor stranke bo sodil! Mi vsi iz vodilnih krogov stranke poznamo drug drugega že desetletja in vsak jamči s svojo glavo za drugega. Kdor se predrzne, da naslika na steno le senco sumničnja, naj vstane in govori! Mirno mora postati, ker hočemo delati.“

Politični pregled.

= Za odpravo politične cenzure.

Tiskovni odsek poslanske zbornice je imel 16. t. m. sejo, na kateri je sprejel sledeča dva sklepa: 1. Politična cenzura se odpravi in tiskovni zakon postani takoj zopet veljaven. 2. Vlada se pozivlja, da predloži predloge glede zakonite uredbe vojaške cenzure v vojni. Poročevalec Zenker je razložil v daljšem govoru, kako krati sedanja cenzurna praksa ugled Avstrije v tujini. Minister za notranje zadeve grof Toggenburg pravi, da mora obdržati sedanjo cenzuro še vnaprej zaradi vojnih razmer. Za vojni nadzorovalni urad je govoril ministerialni svetnik dr. Swoboda; dejal je, da je cenzura potrebna, ker so v monarhiji še vedno protidržavna stremjenja. Centralno mesto za cenzuro je vojni nadzorovalni urad na Dunaju, v provinci je posvetovalni urad, podrejen dotičnim državnim uradom. Za poročevalca v zbornici je bil izvoljen Zenker.

= Češke legitimacije za državne poslance. Češki poslanec Prunar je od predsednika dr. Grossa pismeno zahteval, naj se češkim poslancem izdajajo v prihodnje poslanske legitimacije v češkem jeziku. Ker je predsednik dr. Groß to zahtevo odklonil, je poslanec vnovič zahteval za državni zbor češke glasovnice in druge tiskovine ter izjavil, da bo sicer v bodočem zasedanju državnega zbora sprožil v tem oziru energično akcijo.

= Vodja vojn nadzorovalnega urada, feldcrajmajster Schleyer, secijski načelnik v vojnem ministrstvu, je odpuščen od te službe ter stavljen na dispozicijo višjemu armadnemu poveljstvu. Cesar ga je pri tej priliki odlikoval z redom železne krone prvega razreda z vojno dekoracijo, kar si je tudi pošteno zaslužil.

== Grof Esterhazy odstopi? V ogrskih političnih krogih se z gotovostjo zatrjuje, da namerava ogrski ministrski predsednik grof Esterhazy v najkrajšem času odstopiti. Sel bo baje že tekom prihodnjega tedna na dopust, s katerega se ne povrne več na svoje mesto. S cesarskim ročnim pismom bo baje grof Albert Apponyi imenovan namestnikom ministrskega predsednika. Organ grofa Andrassyja „Magyar Hirlap“ zatrjuje, da eventualni odstop grofa Esterhazyja ne pomeni novega kurza.

== Ogrska vlada in Slovaki. Praškim „Narodnim Listom“ se poroča, da je ogrska vlada poslala v slovaške komitate nekoliko ministerialnih uradnikov z nalogo da slovaškemu prebivalstvu sporoče naklonjenost ogrske vlade ter da poizvedujejo, v kateri smeri se gibljejo želje slovaškega ljudstva. Ogrska vlada je baje pripravljena, da podeli Slovakom v gotovih mejah avtonomijo. V tako zanjko Slovaki menda ne pojdejo.

== Papež za mir. Angleško časopisje izjavlja, da je papeževo posredovanje za mir smatrati le za posledico nemških in avstrijskih intrig, v katerih da ni težko spoznati Erzbergerjevo roko. „Daily News“ trdi, da je nota inspirirana od Avstrije. Avstrijski dvor da ni skrival svojih teženj za mir in dejstvo, da je papež nastopil neposredno potem, ko so bili Rusi izgnani iz Galicije in Bukovine, je vzbudilo pozornost „Zelo verjetno je — pravi list — da je papež storil ta korak vsled pobude z avstro-ogrskimi stranim. Na vsak način pa bodo morali zavezniki ponudbo odkloniti. Mir bi bil v sedanjem trenutku udarec za nas.“ — V vatikanskih krogih poudarjajo, da se iz papeževe note sme sklepati, da si tendence vojujočih sil niso več diametralno nasprotne. Italijansko časopisje je mnenja, da se z ozirom na znano previdnost kurije sme sklepati, da že obstoji nekako splošno soglasje o mirovni težnji. — Kakor se iz Washingtona poroča, bo Amerika mirovno noto papeževo odklonila.

== Ostra resolucija monakovskih socialnih demokratov. Na občnem zboru socialno demokratičnega društva za oba monakovska volilna okraja je bila sprejeta po zelo burnih razpravah sledeča resolucija: Zbor izjavlja, da se ne žrtvujejo nemški delavci za dinastične in razredne državne interese, temveč za idejo svobodne domovine, ki zajamči vsem Nemcem obojega spola polno politično, gospodarsko in duhovno svobodo.

== Preosnova pruske gosposke zbornice. Iz Berlina poročajo: Pruska poslanska zbornica dobi obenem s predlogo o preosnovi volilne pravice za poslansko zbornico tudi predlogo o novi sestavi gosposke zbornice, ki bo popolnoma preustrojena. Kot vzorec za bodočo sestavo gosposke zbornice služi badenska stanovska zbornica. Pruski statistični urad izdeluje že statistično podlago za reformo.

== Italija in Srbija. „Neue Züricher Zeitung“ je prejela od svojega italijanskega dopisnika poročilo, ki pojasnjuje odnose med Italijo in Srbijo, o katerih se je nedavno razpravljalo na londonski konferenci štirispোরazuma. „Vedno jasneje se kaže — pravi dopisnik —, da se je na londonski konferenci, v kolikor pridejo v poštev politični problemi, šlo v prvi vrsti za italijansko-srbsko poravnavo. Kakor se kaže, se je ta poravnava če ne dosegla, pa vsaj omogočila. Osebnih razgovorih med Sonninom in Pašičem ter posredovalno delovanje angleških državnikov je ustvarilo podlago, na kateri je mogoče doseči sporazumljenja med Italijo in Srbijo glede aspiracij na vzhodno obrežje Adrije. Značilno za duha obravnav je, kakor izvaja „Corriere della Sera“, razlikovanje med maksimalnim in minimalnim programom, kakor ga je v svojem govoru formuliral Cecil. Anglija se je nasproti italijanskim in srbskim zaveznikom obvezala za izpolnitev minimalnega programa. Angli-

ja garantira Srbiji popolno upostavo, Italiji pa posest iredentnega ozemlja, ki ga ta zahteva na podlagi narodnega principa. O maksimalnem programu se mora med Italijo in Srbijo doseči direktni sporazum, ker bi se Anglija le v tem primeru zavzela za dalekosežnejše italijanske in srbske aspiracije. Zavzevši to stališče je hotela Anglija na nedvoumen način pozvati Pašiča, naj se pogaja z Italijo o srbskih zahtevah. Posledica bližnjega potovanja Pašičevega v Rim utegne biti sporazumljenje, ki omogočuje diplomatsko ofenzivo proti Avstriji. Iz polemik italijanskih listov proti Jugoslovanom se da posneti, kako si misli javno mnenje Italije rešitev problema. Koncesije, ki bi jih Italija bila voljna dati zaenkrat še hipotetični jugoslovanski državi, obstoje v privoljenju, da se Hrvatska in Slavonija odcepita od Avstro-Ogrske ter priklopita Srbiji, da dobi Srbija dohod k Adriji in da se ustvari prijateljske razmere z novo slovansko državo. Italija pa zahteva od Jugoslovanov naslednje koncesije: da se prizna italijansko gospodstvo v Adriji, da se priznajo italijanske zahteve glede Adrije in Dalmacije ter sporazumljenje glede srbskega dohoda k Adriji, ki bi pač odgovarjalo gospodarskim interesom Jugoslovanov, ki pa bi ne smelo ogroziti političnega in vojaškega gospodstva Italije v Adriji. Splošno je mnenje, da se gre torej le za ozek pas dalmatinskega obrežja brez kakega strateško važnega dalmatinskega pristana. Anglija je srbski vladi nujno priporočala, naj le pri Italiji išče zaslombe v političnem in gospodarskem oziru. Predpogoj prijateljskih odnosov med obema državama je sporazum o obojestranskih teritorialnih maksimalnih zahtevah, ki bi za bodočnost izključil nesporazumljenja in konflikte.“

== Angleški delavci za Hendersona. Konferenca delavske stranke je izrekla Hendersonu popolno zaupanje. K Konferenca vztraja pri svojem prepričanju, da se stranka mora udeležiti konference v Stockholmu; obžaluje, da namerava vlada odreči potne liste za Stockholm ter naroča strankinemu vodstvu, da v tem oziru protestira pri vladi.

== Velika državna konferenca v Moskvi. Iz Petrograda se uradno poroča: Vsled sedanjih izrednih dogodkov in z ozirom na cilj, da se vlada zedini z vsemi organiziranimi močmi v državi, je provizorična vlada sklenila med 25. in 27. avgustom sklicati v Moskvo državno konferenco, h kateri se povabijo zastopniki javnih, demokratičnih, narodnih, gospodarskih, komunalnih in industrialnih organizacij, nadalje vodilni organi revolucionarne demokracije, višji zastopniki armade, vseučilišč in znanstvenih zavodov ter člani dume. Državna konferenca bo zborovala v Kremli in v Nikolajevi palači. Otvoril jo bo ministrski predsednik, ki bo prečital splošno izjavo, očrtal sedanji položaj države ter obrazložil program za bodoče delovanje nove vlade. Konference se bo udeležilo okoli 1000 oseb.

== Vojna napoved Kitajske Avstro-Ogrski in Nemčiji. Corriere della Sera poroča z dne 14. t. m. iz Londona: Oficielno javljajo, da je napovedala danes ob 10. dopoldne Kitajska Avstro-Ogrski in Nemčiji vojno.

Stockholmska konferenca.

Izjava ententnih držav, da ne izroče delegatom potnih listov, je zbudila v vseh socialističnih krogih mučno razpoloženje. Huysmans je izjavil, da pomenja sklep aliirancev prelom premirja in izzove ta sklep boj delavstva proti vladam. Lloyd George je baje izjavil, da razpiše takoj nove volitve, če vztraja konferenca delavske stranke, ki bo 21. t. m. pri sklepu, da odpošlje delegate v Stockholm. Branting označuje sklep

aliirancev za napako prve vrste, ker postavlja entento pred vsem svetom, ki tako hrepeni po miru, v slabo luč in njeno postopanje izgleda, kakor da se boji razprav o miru. Pripravljalni odbor za stockholmsko konferenco še vedno upa, da pride kljub vsem zaprekam do konference. Važna bo konferenca angleške delavske stranke.

Petrogradska agentura razglašča, da ruska začasna vlada dovoli ruskim delegatom potovanje v Stockholm. Ruska vlada je sporočila tudi aliiranim državam, da se jej ne zdi umestno, delati socialističnim organizacijam zapreke za udeležbo na konferenci.

Dnevne beležke.

— Cenzurni odsek, ki je bil izvoljen na strankini konferenci 17. junija 1917, pozivljamo, da prične s svojim delom.

— Slovenska Matica. Na naš poziv gg. poverjenikom se jih je že mnogo oglasilo. Čast in poštenje jim! Nadejamo se, da jim slede skoro še mnogi, mnogi drugi. Gg. poverjeniki naj blagovolijo vzeti na in povedati članom, da izda Matica za leto 1914 od knjig, namenjenih za to leto, tiste, ki so že popolnoma ali vsaj skoro dotiskane. Te knjige prejmejo vsi matičarji, ki so plačali članarino že tekom 1914, ali ki so jo že plačali letos za 1914. letu. Knjige pa, ki jih izda Matica na novo in jih dobe člani na novi račun, bo odbor šele določil.

— Tedenski izkaz o zdravstvenem stanju mestne občine ljubljanske od 5. do 11. avgusta: Novorojencev 13, mrtvorojenca 2; umrlo je 21 oseb, od katerih je bilo 15 domačinov in 6 tujcev. Na jetiki je umrlo 8 oseb, na drugih boleznih 13. Vsled nalezljivih bolezni je obolelo 7 oseb. 131 vojakov je zbolelo na tifusu, na griži 47 vojakov in 2 domačina, na difteriji 2 domačina in 1 tujec.

— Italijanski zračni napad na Koroško Belo. 14. avgusta ob sedmih in 10 minut zjutraj je priplulo italijansko zračno brodoge nad jeseniško doljino. Prve bombe so priletele na Završnico. Škode ni. Sledili so potem vlaku na železniški progi, metali bombe, a brez uspeha. Prifrčali so tudi letaki z napisom: Na svidenje ob treh popoldne. Popoldne so prišli že ob dveh in zažgali Koroško Belo, ki je skoraj popolnoma uničena. Užgali so se tudi gozdovi. Gozd v Jelenovem Kamnu so zažgali že zjutraj. Na Koroško Belo je padlo okoli 20 bomb. Dve bombi sta zadeli na Koroški Beli hišo št. 41 pri Slavcu; ena ni eksplodirala. Druga bomba je užgala Kovarjevo hišo, odkjer se je pričel širiti požar po vsej vasi. Ljudje so bežali v gozdove, kjer so ostali tudi ponoči. Človeških žrtev ni na Koroški Beli. Tudi cerkev je močno poškodovana. Vsega skupaj je pogorelo 44 hiš z gospodarskimi poslopji. Ljudje so izgubili vse. Brez obleke so, brez živeža, brez strehe. Požarne brambe so prihitele od bližje in daleč, da rešijo kolikor mogoče. Njihovemu neumornemu delu gre hvala, da ni pogorela vsa vas. Na Javornik in na Savo je padlo 18 bomb. Na Javorniku je razrušena Jelenčeva hiša. Streha je predrta. Poškodovana je tudi prodajalna Konsumnega društva za Ljubijano in okolico. Bombe so ubile 12letnega Alojzija Mencingerja in 36 letnega delavca Janeza Pesjaka. Dve osebi sta težko ranjeni, več oseb pa je dobilo lahke ranitve.

— Italijanski letalci nad Celovcem. V torek 14. t. m. so prileteli kmalo po osmih zjutraj italijanski letalci nad Celovcem. Bili so zelo visoko. Naši letalci so se takoj dvignili, da jih prepode. Italijanski letalci so nato odleteli, ne da bi metali bombe.

— Ječmen za pivo! Doslej so mleli ječmen za krušno moko, od letošnjega pridelka pa hočejo izročiti 4000 vagovov ječmena pivovarjem, kar je ob sedanjem pomankanju živil naravnost vnebovpijoč greh.

Aprovizacija.

Nova ureditev porabe žita in mlevskih izdelkov. Urad za prehrano je izdal naredbo, da veljajo po 16. avgustu 1917. zopet tiste množine žita in mlevskih izdelkov kakor pred mesecem majem letos. Potemtakem dobe delavci zopet po 300 gramov moke, kmetski pridelovalci po 300 gramov žita, kmetski delavci po 366 gramov žita, ostalo prebivalstvo pa po 200 gramov moke na osebo. Za otroke do 3. leta se bo po možnosti preskrbel pšenični zdrob in ovsena moka. V večjih mestih in industrijskih krajih, kjer je aprovizacija posebno težavna, bodo dobivale tudi noseče in doječe matere po pol kilograma več žitnih živil na teden, in sicer prve od tretjega meseca nosečnosti, druge pa do 10. meseca dojenčkove starosti. Nanovo se je uredilo tudi krušno in močno vprašanje z ozirom na potne osebe.

Sadne cene na deželi. Vedno bolj se množe pritožbe, da se klatijo po deželi neopravičeni prekupci, ki delajo reelni trgovini na razne načine veliko škode. Baš ti naravnost onemogočajo, da bi se moglo oddajati konsumentu sadje po uradno določenih maksimalnih cenah, če tudi so te precej visoke. Ukrenjeno je vse potrebno, da se bo z vso energijo zasledovalo take škodljivce. Kdor bo nakupoval sadje brez legitimacije ali kdor ga bo dražil, se ga bo izročilo prvi žandarmerijski postaji, razen tega pa ga čaka še najstrožja kazen v zaporu, združenem z denarno globo. Kakor znano namerava mestna aprovizacija preskrbeti ljubljansko prebivalstvo s precejšno množino sadja. Pridobila je po celi deželi večje število nakupcev sadja, ki se bodo točno držali pri plačevanju tega blaga uradno določenih maksimalnih cen. Uradno določene maksimalne cene so tako za producenta, kakor za veletrgovino prikrojene čisto drugim razmeram, kakor našim domačim. Pri nas kmet ne pozna nešteti vrst sadja in se tudi ne peča s takim sortiranjem, kakor to delajo po drugih deželah veleposestniki. Vsled tega tudi naša veletrgovina ne oddaja tako sortiranega sadja, kakršnega prodajajo dunajski, budimpeštanski ali drugi veletrgovci. Kakor je našim razmeram primerno, bodo na primer nakupci oddajali mestni aprovizaciji le 2 poglaviti vrsti jabolok. Otresena in obrana. V zmislu ministrske odredbe bodo nakupci plačevali kmetom o tresena, za trg sposobna jabolka na domu do K 44— za 100 kg, obrana in prebrana, trpežna, povprečni letini odgovarjajoča zimska jabolka pa po povprečni ceni K 70— za 100 kg. Prvovrstne, obrane češplje bodo plačevali do K 60— za 100 kg.

Jajca. Mestna aprovizacija naznanja, da nima več v svoji zalogi jajc. Strankam se torej ni treba zaradi njih zglasati. Sezija zanje je minila. Kar bi jih bilo mogoče še dobiti, bi niti za bolnice ne zadoščalo.

Prepoved prometa s krompirjem. Z ukazom c. kr. urada za prehranjevanje ljudi z dne 26. julija 1917. l. drž. zak. št. 311, se je ves krompir letine 1917 zaplenil. Vsaka prodaja krompirja pri pridelovalcu je prepovedana in se bo strogo kaznovala. Zoper prepoved nakupljeni krompir se bo spoznal za zapaden. Prezgodno izkopanje krompirja stoji pod kaznijo in se bo tudi prezgodaj izkopani krompir proglasil za zapaden. Vojni zavod za promet z žitom, katerega organi so edino - le k nakupu krompirja upravičeni, prevzame in kupuje le zrelo blago. Prezgodno kopanje je za pridelovalca krompirja brez namena, ker se ne more tak krompir uporabljati.

Zadnje vesti.

Lugano, 17. avgusta. Knezoškof Ivovski, grof Szeptycki, je danes odpotoval v Rim.

Lugano, 17. avgusta. Po brzovjavih iz Odese in Petrograda, hoče zapustiti rumunska vlada Jaš, če se položaj poslabša. Tuja poslaništva že pričakujejo v Odesi, odkjer odpotujejo v Jekaterinoslav. Rumunska kraljevska dvojica zapusti Jaš šele v skrajni sili in se potem preseli v kako mesto na južnem Ruskem.

Amsterdam, 17. avgusta. "Times" poročajo iz Odese: V soboto je odšel poseben vlak iz Kijeva v Jaš, da odpelje rumunsko kraljevsko dvojico na Rusko. Vlak ostane v Jašu. Odhod dvora še ni določen. Kralj in kraljica zapustita Rumunijo le v skrajni sili in odideta v Cherson, ki jima je določen za bodočo rezidenco.

Stockholm, 17. avgusta. Finski deželni zbor izda protestno izjavo in proklamacijo na prebivalstvo zaradi kršenja njegovih pravic in se potem odgodi.

Stockholm, 17. avgusta. Svenska Tel. Br. poroča in Nujorka, da se je odločil zunanji ameriški urad za to, da zapre vso trgovino napram Nemčiji in nevtralnim državam.

Amsterdam, 17. avgusta. "Algemeen Handelsblad" poroča iz Lozane: Oficielni italijanski socialisti se potegujejo z vso resnostjo za takojšen mir za vsako ceno. Ko sta prišla pred nekaj dnevi dva delegata delavskega in vojaškega sovjeta v Milan, so priredili socialisti v zvezi s strokovnimi organizacijami kljub policijske prepovedi velik obhod skozi mesto. Tudi tega ni bilo mogoče preprečiti, da so priredili v soboto zvečer velikanski shod z mirovno demonstracijo. Mnogo poslancev in strankinih voditeljev je govorilo v mirovnem zmislu. Propaganda za mir narašča med ljudstvom.

Amsterdam, 17. avgusta. Zastopniku "Daly News", je izjavil Kerenski, da se je nota ruske vlade napačno tolmačila. Niti on, niti vlada nista proti stockholmski konferenci. On sam, da je vedno poudarjal, da bi bila vsaka opozicija od strani aliranih vlad in vsaka zapreka, ki bi se delala delegatom, le voda na mlin Nemčije. Kerenski smatra konferenco za izredno važno kot izjavo javnega mnenja.

Dunaj 17. avgusta. Uradna "Wiener Zeitung" razglasa mnogoštevilna odlikovanja in imenovanja pripadnikov raznih slojev prebivalstva, med tem uradnikov vseh panog uprave, vseučilišnih profesorjev, funkcionarjev raznih korporacij, duhovščine vseh konfesij ter zlasti imenovanja in odlikovanja v ministristvu vnanjih zadev.

Vojna.

AVSTRIJSKO VOJNO POROČILO.

Dunaj 17. avgusta. (Kor. urad.) Uradno se razglasa:

VZHODNO BOJIŠČE.

Na Rumunkem nobene premembe.

Skupni plen od početka bojev severno Focsanov: 200 vjetih častnikov, čev 11.000 mož, 118 strojnih pušk in 35 topov. Južno od Grosesti so v srditem napadu honvedske čete in c. in kr. kavalerija (pehota) potisnile sovražnika precej daleč nazaj. Pri tem je bilo vjetih 45 častnikov in 1600 mož ter vpljenjnih 18 strojnih pušk in 1 top. Osmo kompanija honvedskega polka šteje 15 sama je vjela 600 sovražnikov. Na višini severno Holde ob Bistrici so pognali oddelki Segedinskih honvedov napadajoč ruski bataljon v beg, pri čemer je prišlo mnogo vojnega materiala v naše roke.

ITALIJANSKO IN BALKANSKO BOJIŠČE.

Položaj neizpremenjen.

Šef generalnega štaba.

* * *

NEMŠKO VOJNO POROČILO.

Berlin, 17. avgusta. Wolffov urad poroča:

ZAPADNO BOJIŠČE.

Armadska skupina kraljeviča Ruprehta Bavarskega:

Tudi drugi veliki bojni dan je končal nam v prid. Zahvaliti se imamo za to hrabrosti naših bojnih čet, zlasti izredni napadalni sili naše nepremerljive nemške pehote. Po eno uro trajajočem bobnajočem ognju nastopil je v jutro 16. avgusta cvet angleške vojske na severnem krilu, spremljanj od francoskih pomožnih čet, v globokih vrstah k napadu. Na 30 km široki fronti od Ysere do Lyse je divjal cel dan strahovit boj. Predstraža ob Yserskem kanalu je bila poneprečena. Sovražnik priboril si je tudi severno in vzhodno od Bixschote od naših predstraž korakoma opuščeno predbojišče naše bojne pozicije ob gozdu Mangelaere. Angleži so pri Sangemarku predrl našo črto ter so dospeli, pritegnivši ojačenja, do Poel-Cappelle. Tu so nalteli na protisunek naših bojnih rezerv. V nevzdržljivem silovitem napadu so bili premagani prvi oddelki sovražnikovih čet, naslednje njegove vrste so bile vržene nazaj. Zvečer so bile po trdovratnem boju izgubljene pozicije zopet v naših rokah. Tudi pri St. Julianu in na mnogih drugih mestih južno do Warnetona je vdrl sovražnik, ki je svoje čete vedno znova spopolnjeval, v našo bojno črto.

Pehota je silen napad povsod odbila ter vrgla sovražnika s sodelovanjem artiljerije in letalcev zopet nazaj. Ob cestah vodečih od Poulersa in Menina proti Ypernu, pridrli so Anglnži čez naše stare pozicije v uspešnem napadu. V vseh drugih odsekih razsežnega bojišča zlomil se je angleški napad pred našimi ovirami. Vkljub najtežjim žrtvam Angleži niso imeli uspeha. V obrambi smo dosegli popolno zmago. Neomajana in polna samozavesti je naša fronta pripravljena na nove boje. — V Artois so Angleži zvečer pri Loosu srdito napadli. Krajevne uspehe smo s protinapadi zopet izravnali. — Obstreljevanje St. Quentin je trajalo tudi danes cel dan. Streha katedrale se je vdrla. Notranjost historično znamenite katedrale je po požaru uničena.

Armadska skupina nemškega cesarjeviča.

Ob Aisni so se izjalovili delni napadi Francozov vzhodno od Cernyja. — Pri Verdunu se razvija artiljerijska bitka zopet do največje sile. Sovražnik doslej ni napadel. — Na vzhodnem bregu Maase so udrl v boj preizkušeni badenski polki v gozd Caurières, razrušili so sovražnikova napadalna dela in so se vrnili z več kakor 600 vjetniki treh francoskih divizij.

Izstrelili smo 16 sovražnih letal. Ritmojster baron Richthofen je pridobil 58., nadporočnik Dostler 25. zračno zmago.

VZHODNO BOJIŠČE.

Fronta generalfeldmaršala princa Leopolda Bavarskega.

Nobenih večjih bojnih dejanj. Oživljajoče artiljerijsko delovanje in boji pred bojiščem.

Fronta generalobersta nadvojvode Jožefa.

Severno od Holda ob Bistriti in južno doline Trotus so se razvijali za nas ugodni delni napadi.

Armadska skupina generalfeldmaršala von Mackensena.

Rumunsko ruski sunki severno od Focsanija in ob dolnem Seretu so se izjalovili z izgubami.

MAKEDONSKO BOJIŠČE.

Nič novega.

Prvi generalni kvartirni mojster: von Ludendorff.